

Kuntaliiton ajankohtaiskatsaus

KETS-yhdyshenkilöpäivät 2024

9.10.2024

Vesa Peltola

Sisältö

- Toimintaympäristö
- Kunnat ja EU-regulaatio
- Kuntien ilmastotyö
  - Kuntaliiton ilmastaselvitys 2023-2024
- Muuta ajankohtaista
- Yhteenvedo

Toimintaympäristö

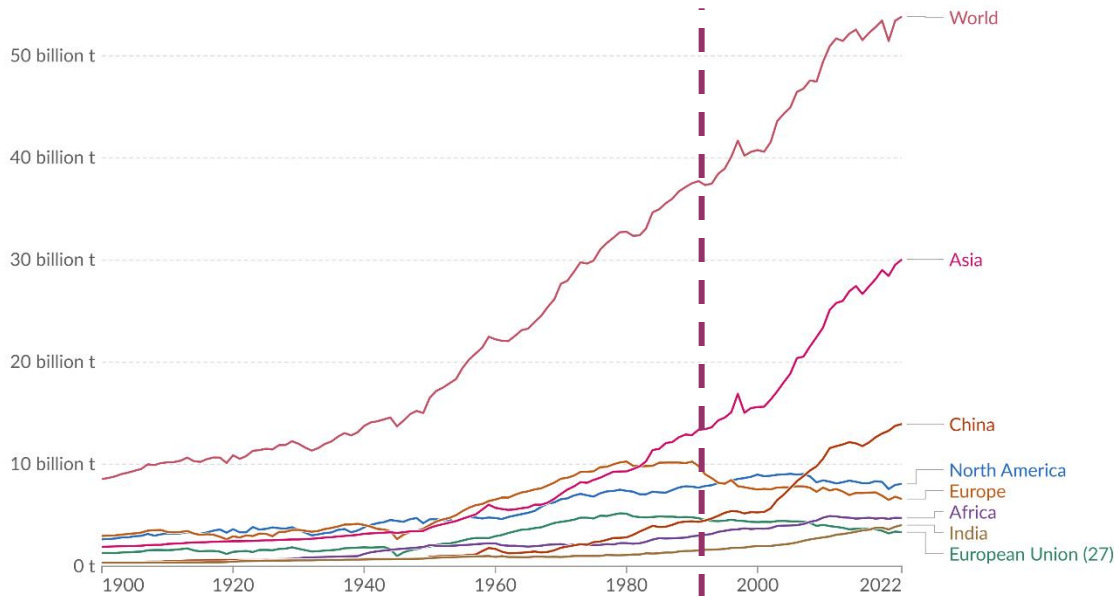
Globaalisti päästöt kasvavat, Euroopassa laskeneet noin kolmasosan huippuajoista

Koko maailma

Greenhouse gas emissions

Greenhouse gas emissions include carbon dioxide, methane and nitrous oxide from all sources, including land-use change. They are measured in tonnes of carbon dioxide-equivalents over a 100-year timescale.

Our World in Data

Data source: Jones et al. (2024)

Note: Land-use change emissions can be negative.

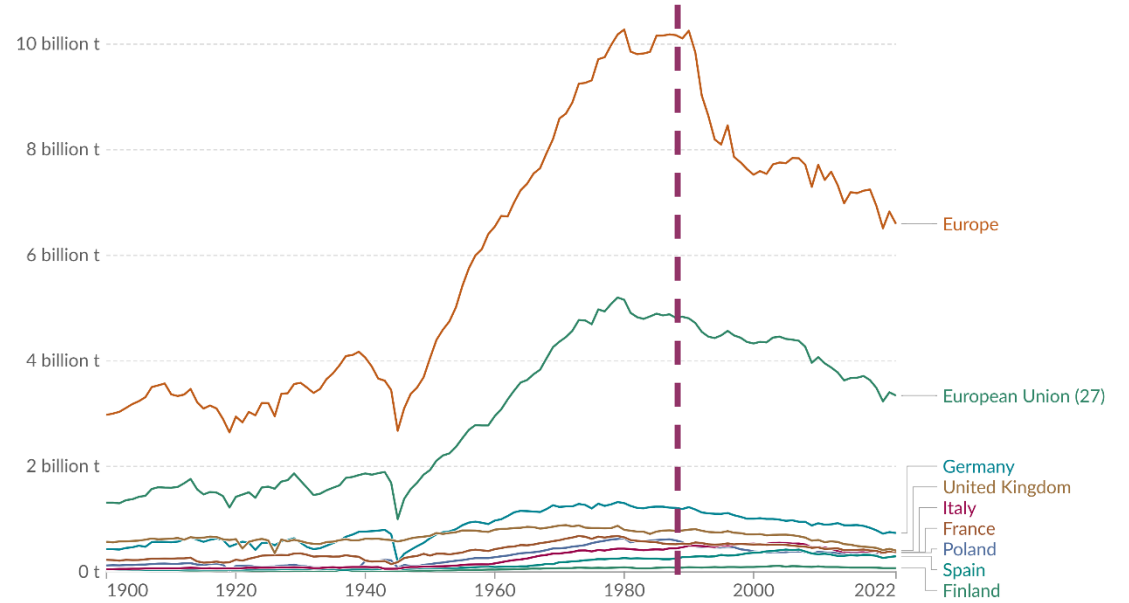
OurWorldinData.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions | CC BY

Eurooppa

Greenhouse gas emissions

Greenhouse gas emissions include carbon dioxide, methane and nitrous oxide from all sources, including land-use change. They are measured in tonnes of carbon dioxide-equivalents over a 100-year timescale.

Our World in Data

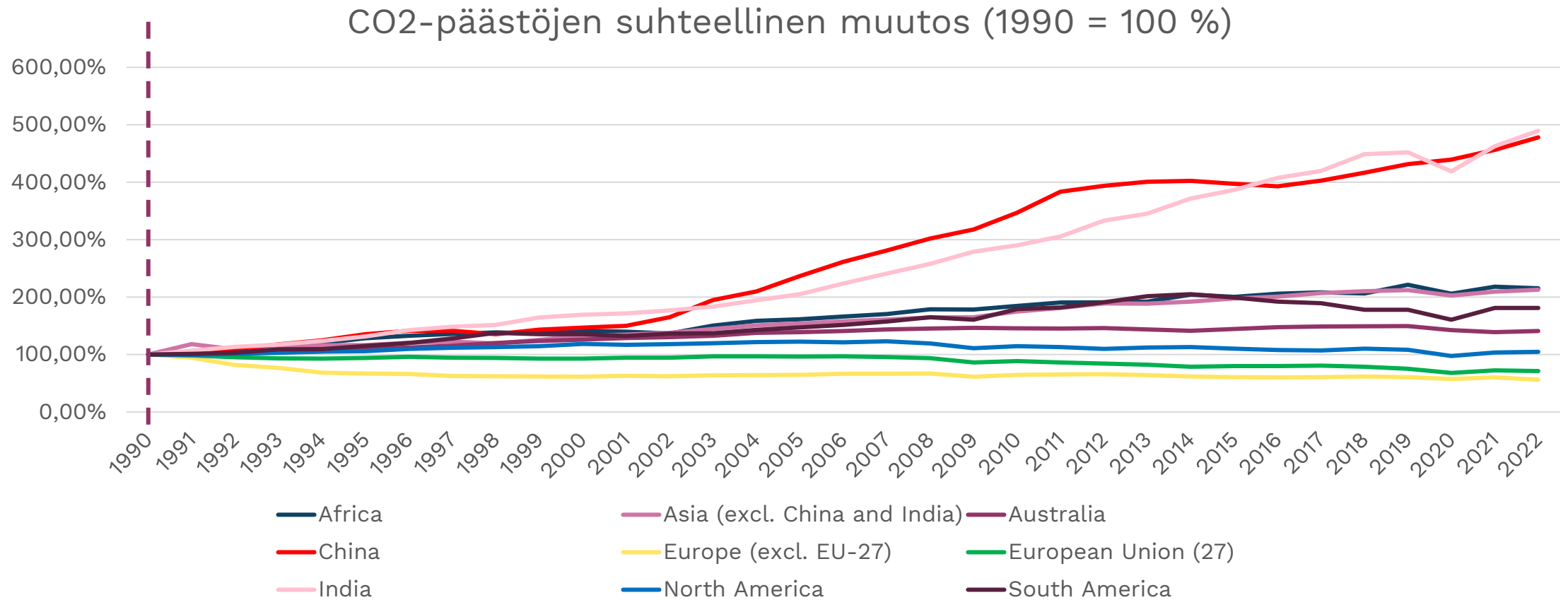
Data source: Jones et al. (2024)

Note: Land-use change emissions can be negative.

OurWorldinData.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions | CC BY

Lähde: <https://ourworldindata.org/co2-emissions>

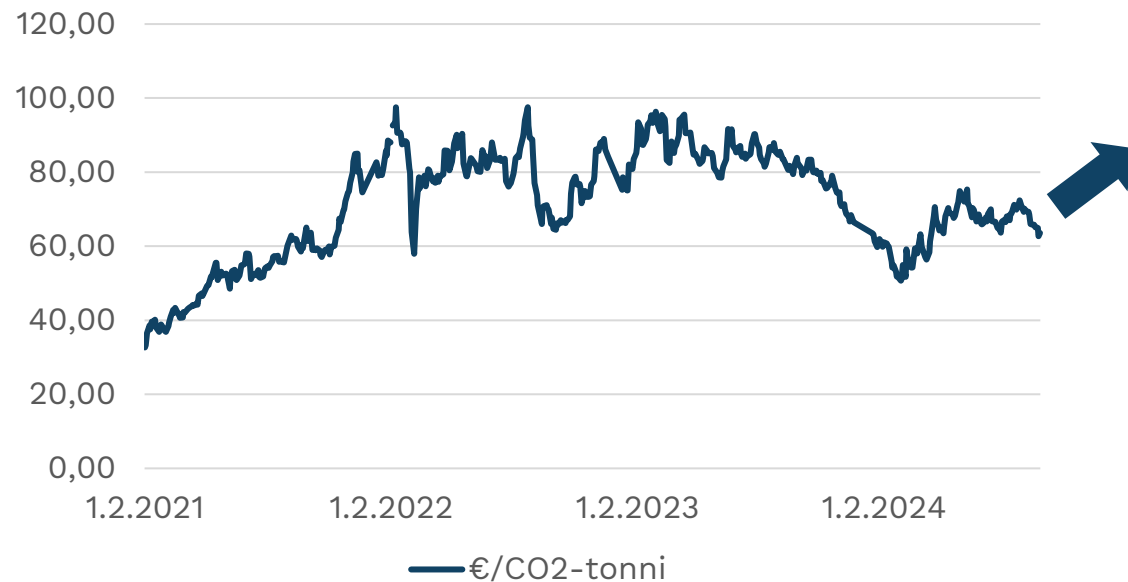
Päästökehitys eriytynyt globaalisti

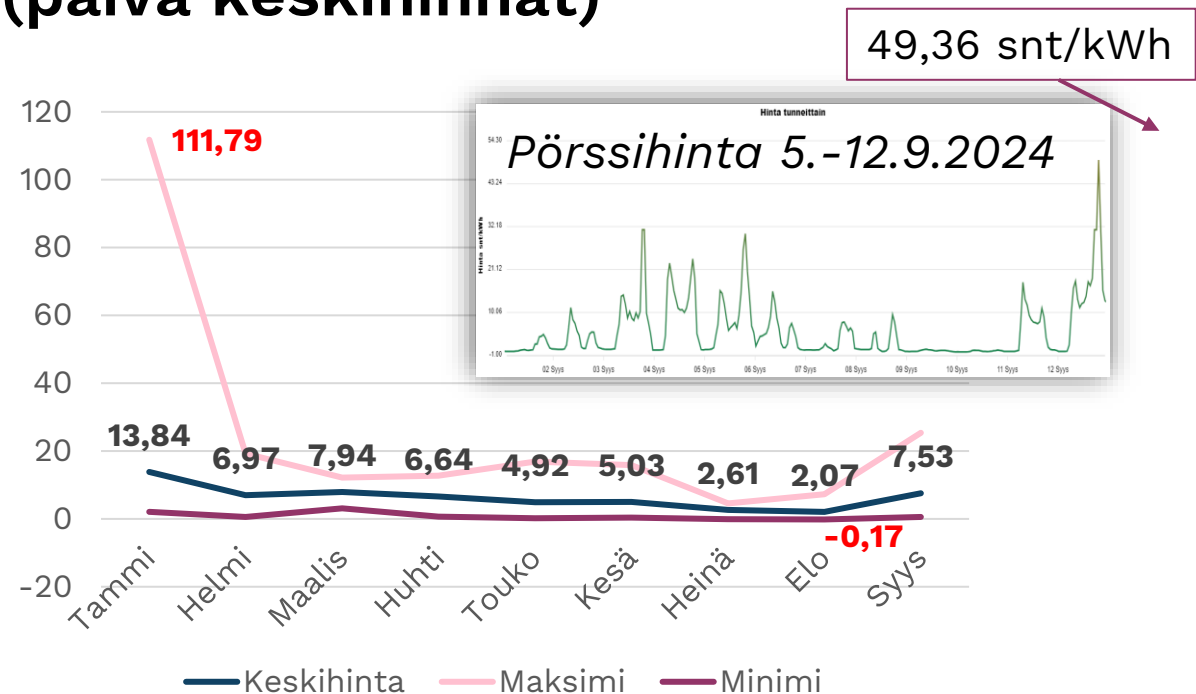
Lähde: <https://ourworldindata.org/co2-emissions>

Päästöoikeuden hinta laskenut, sähkön pörssihinnassa piikit jatkunevat

Päästöoikeuden hintakehitys (10.1.2022 – 30.9.2024)

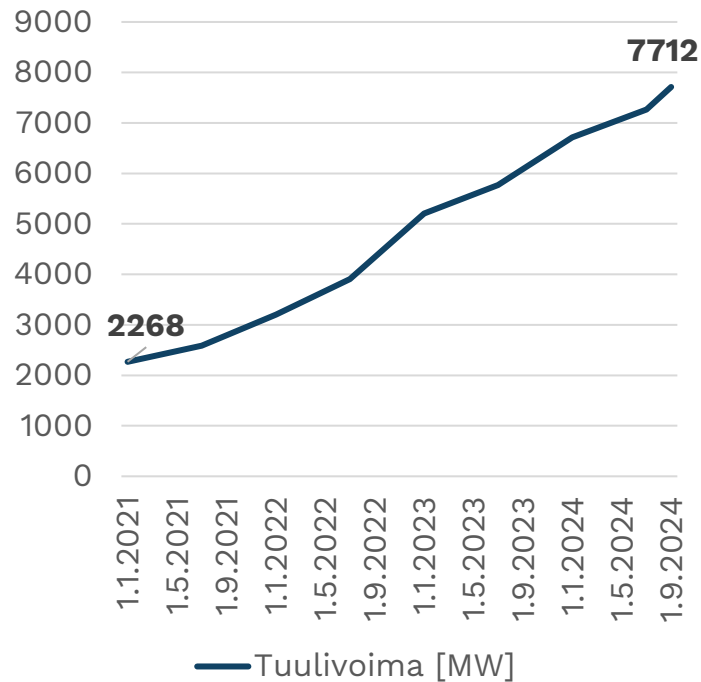

Sähkön hinta, tammi-syys 2024 (päivä keskihinnat)

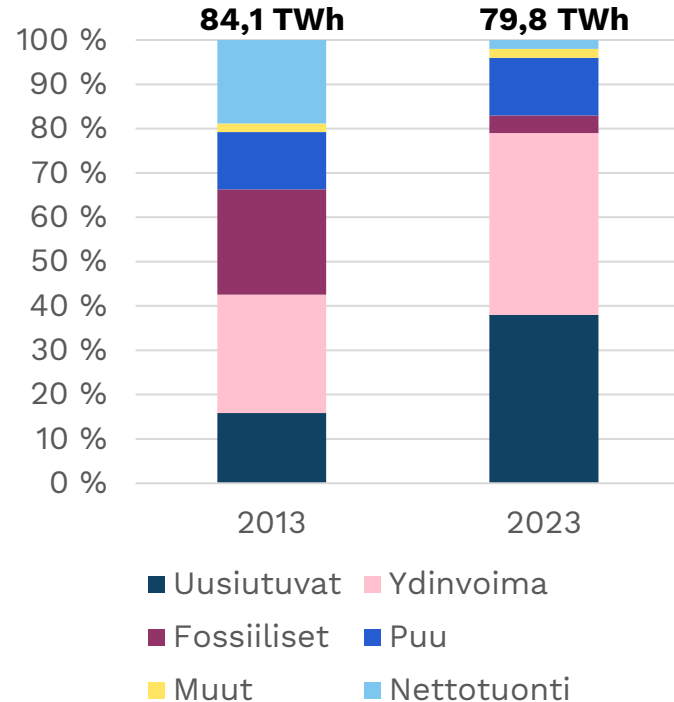

Suomen sähköntuotannon rakenne muuttunut rajusti lyhyessä ajassa 1 (2)

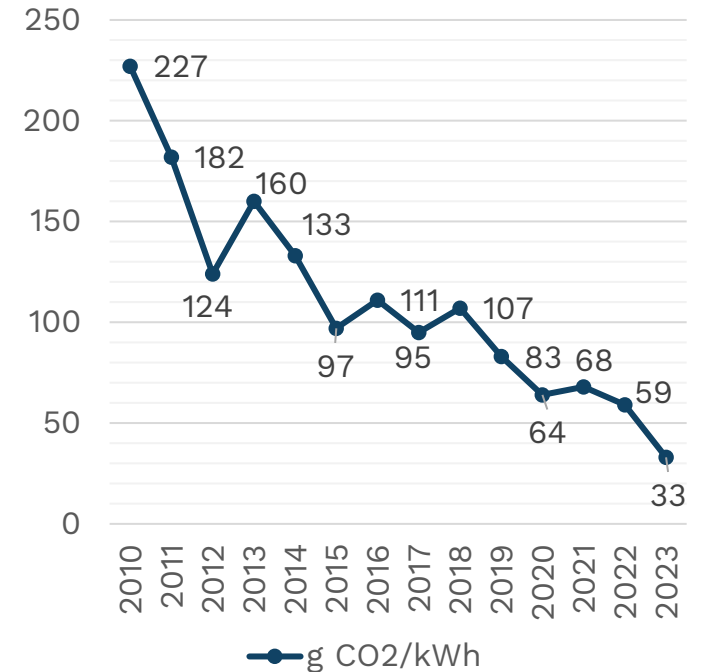
Tuulivoima verkossa

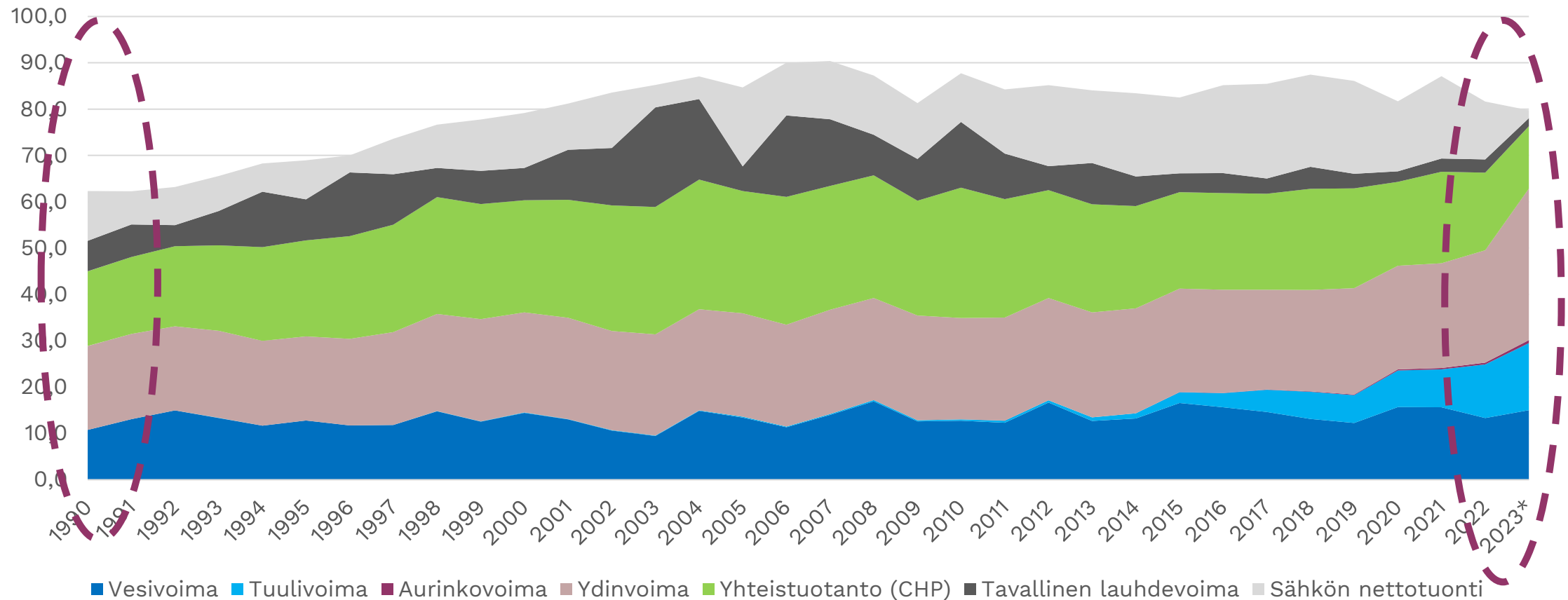
Sähkön lähteet

Ominaispäästö (sähkö)

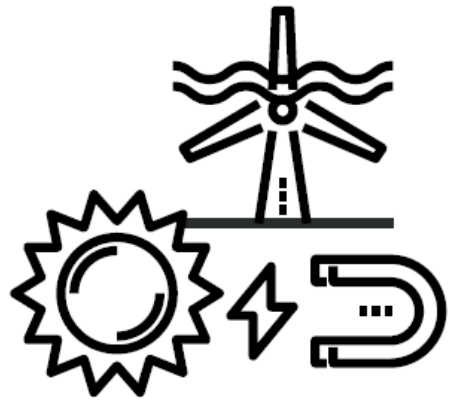

Suomen sähköntuotannon rakenne muuttunut rajusti lyhyessä ajassa 2(2)

Vihreän siirtymän eri aikahorisontit

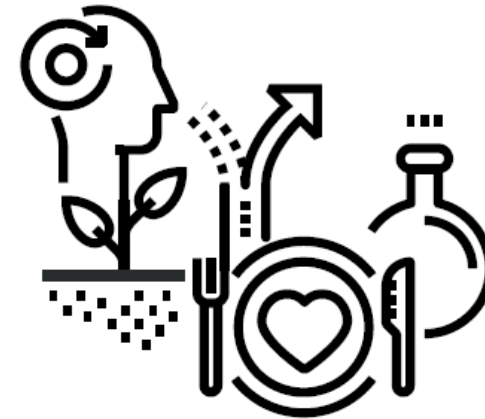
Energiantuotannon siirtymä pois fossiilisista

1-5 v

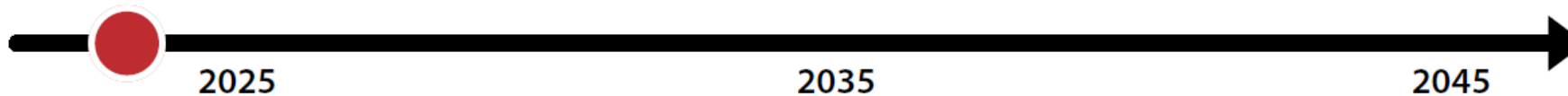
Sähköistyminen, kierto-
talous, päästöttömät
teollisuustuotteet

5-15 v

Kestävät elämäntavat,
maankäytön ja ruoan-
tuotannon uudet ratkaisut

10-30 v

2025

2035

2045

Vihreä siirtymä etenee - hintalapun ja yskähtelyjen kera

Sähkön kantaverkon maksut nousevat rajusti ensi vuoden alusta

Energia | Fingrid nostaa kantaverkkomaksuja kahdeksalla prosentilla vuoden vaihteessa. Kuluttajan maksamasta sähkön hinnasta kantaverkkomaksun osuus on yhtiön mukaan noin 2–3 prosenttia.

HS 25.9.2024

Suomen sähköjärjestelmä tarvitsee lisäkapasiteettia stressitilanteisiin

Vieraskynä | Sähkömarkkina toimii tehokkaasti, mutta se kaipaa täydennystä toimitusvarmuuden ylläpitämiseksi ja hintapiikkien tasoittamiseksi.

HS 16.9.2024

Ruotsissa koitti vihreiden investointien krapula

HS-analyysi | Ruotsin esimerkki näyttää, että vihreissä investoinneissa ei välttämättä ole järkevää olla ensimmäinen. Vihreän siirtymän aikataulu on ottanut aikalisän, mutta tarve ei ole hävinnyt mihinkään, kirjoittaa HS:n taloustoimittaja Anni Lassila.

HS 25.9.2024

Aurinkovoimauutisointia

Toholammin turvetuotantoalueille kaavillaan uutta käyttöä: suunnitteilla aurinkovoimala

Tuulivoima- ja energiayhtiö Energiequellle suunnittelee Toholammille aurinkovoimahanketta. Satojen hehtaarien kokoinen alue sijaitsee kuntakeskuksen eteläpuolella.

YLE 23.9.2024

Aurinkovoimaloiden kaavoituksen ja lupamenettelyn tueksi valmistellaan opas

YM 10.3.2023

Suomen ensimmäinen kaukolämpöverkkoon kytkettävä aurinkupuisto valmistuu Limingassa

Lämpöä tuotetaan Limingassa aurinkovoimalla lähes sataan kohteeseen kevästä syksyyn. Samalla Oulun Seudun Sähkön kaukolämpöön käytettävän polttoaineen määrä vähenee merkittävästi.

YLE
28.8.2024

Kantelijat kokivat kunnanjohtajan painostaneen - apulaisoikeusasiamieheltä puhtaat paperit

Pekka Moliis
26.9.2024 klo 11:37

Kuntatekniikka 26.9.2024

Isolle tuuli- ja aurinkovoimapuistolle tyrmäys viranomaiselta: Merkittäviä haitallisia vaikutuksia luonnolle

Siikaisiin ja osittain Kankaanpäähän Santakankaan alueelle Pohjois-Satakuntaan on suunniteltu seitsemän tuulivoimalan ja 178 hehtaarin aurinkovoimala-alueen rakentamista.

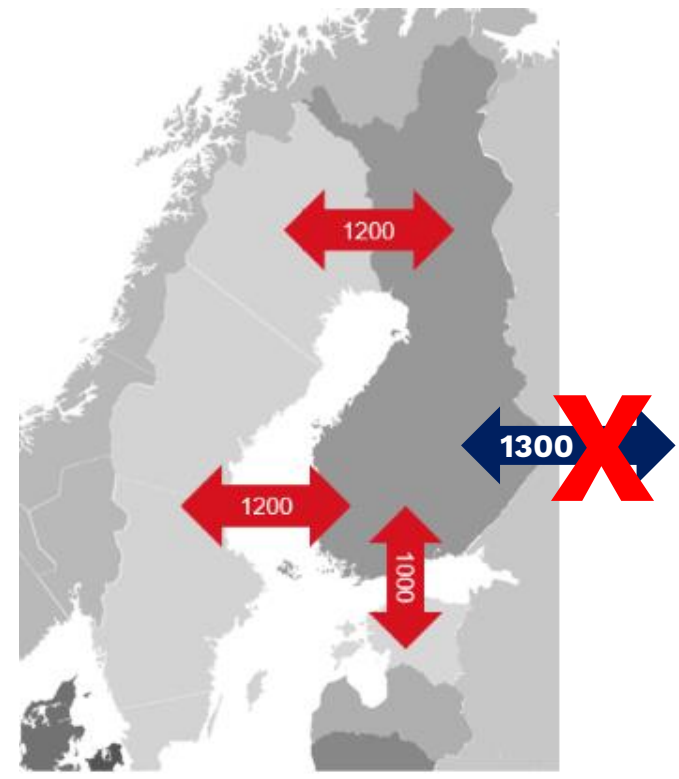
HS 22.9.2024

YLE 25.9.2024

Sähkön riittävyys talvella 2024-25 edellyttää luotettavaa kotimaista tuotantoa ja tuontia

Arvio Suomen tehotaseesta talvikaudella 2024-25		
	Erittäin kylmä ja tyyni talvipäivä	Keskim. kylmä talvipäivä
Kotimainen kapasiteetti	12 000 MW	13 800 MW
Arvioitu kulutus	15 000 MW	14 000 MW
Kotimaan tehotase, netto	- 3 000 MW	-200 MW
Tuontikapasiteetti	3 400 MW	3 400 MW
- Ruotsi	2 400 MW	2 400 MW
- Viro	1 000 MW	1 000 MW

Energiakriisissä (2022-2023) hankittua tietotaitoa kannattaa ylläpitää edelleen!

www.fingrid.fi – arvio sähkön riittävydestä talvella 2022/23

Lähde: Fingrid 17.9.2024

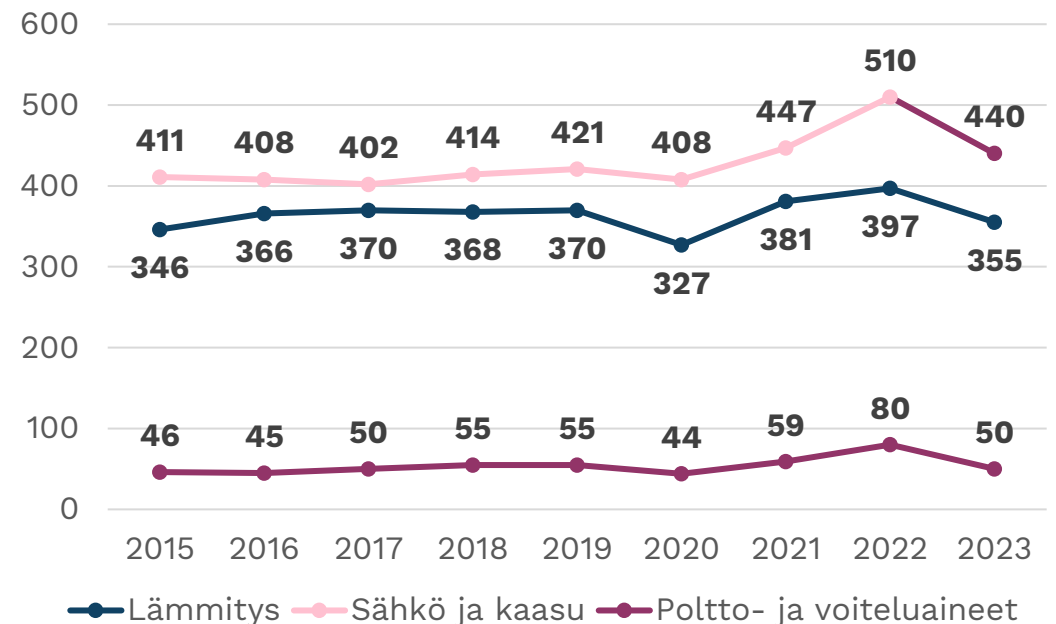
FINGRID

KUNTA LIITTO

Energiakustannusten suhteellinen merkitys kunnissa kasvanut

- Kuntien ja kuntayhtymien sähkö-, kaasu- ja lämpöostot 845 M€/a (2023)
  - muutos edellisvuodesta -14,4 % (mm. sote-uudistus, energian hinnan lasku)
  - sähkön, kaasun ja lämmön osuus 3,1 % v. 2023 toimintakuluista (26 mrd. € *)
- Energiakustannukset (2023):
  - Lämmitys (kaukolämpö): 52 %
  - Sähkö ja kaasu (sis. sähkölämmitys): 42 %
  - Poltto- ja voiteluaineet: 6 %
- Energiatehokkuuden parantamisen merkitys kasvanut

Energiaostot v. 2015-2023 (M€/a),
kunnat ja kuntayhtymät **

** V. 2023- sote-uudistuksen jälkeen vain kunnat

* Vuosi 2023: Tilinpäätösarvioiden mukaiset toiminta- ja investointikulut (6.2.2024)

Energia-asiat – lähivuosien talousnäkymiä kuntien suuntaan

- Energiadirektiivien toimeenpanon euromääräisten vaikutusten arviointi vaikeaa, koska lopullisiin versioihin tuli odotuksiin nähden runsaasti joustoja
  - energiatehokkuussopimuksen toimeenpano vaatii myös investointeja, mutta joustavuus lisää mahdollisuuksia tehdä vain kustannustehokkaiden toimenpiteitä
- Verkonhaltijoiden valvontamalli muuttui vuosille 2024-2031
  - Sähköverkkoyhtiöiden kannattavuus heikkenee (kuntaomisteisia n. $\frac{3}{4}$) → vaikutukset kuntatalouteen (konsernin velkaantuminen, yhtiön osingonmaksukyky)?
- Energiatuet ja -avustukset: ”laihoja vuosia” luvassa
  - Myöntämisehtoja kiristetty (esim. rakennusten ET-investointeihin ei enää avustuksia)
  - Öljylämmityksestä luopumisen siirtomäärärahaa jäljellä n. 4 M€ (syyskuu 2024) → avustusta ehtii vielä hakea (hanke toteutettava ennen syksyä 2025)
  - Miten julkisen tuen supistaminen vaikuttaa energiatehokkuustyöhön (”porkkanat”)?

Kunnat ja EU-regulaatio

Von der Leyen: Green Deal -toimeenpano ”in simplest, fairest and most effective way”

- *Uusi suunnitelma Euroopan kestävän vaurauden ja kilpailukyvyn varmistamiseksi*
  - *Euroopan puolustuksen ja turvallisuuden uusi aikakausi*
  - *Ihmisten tukeminen sekä yhteiskuntiemme ja sosiaalisen mallimme vahvistaminen*
  - *Elämänlaadun turvaaminen: ruokaturva, vesi ja luonto*
  - *Demokratian suojeleminen ja arvojemme vaaliminen*
  - *Globaali Eurooppa: vaikutusvaltaa ja kumppanuuksia*
  - *Tuloksiin yhdessä ja unioni valmiiksi tulevaisuuteen*
- **Vihreä siirtymä:** *Onko jäsenmaille lähivuosina luvassa enemmän työrauhaa toimeenpanoon ja realismia velvoitteisiin (mm. vuoden 2040 tavoitteet)?*

Lukuisat erilliset EU Green Deal -aloitteet kohdataan kunnissamme kokonaisuutena

Suomalaisilla kunnilla monta roolia ohjelman toteuttajana palveluntuottaja, valvova viranomainen, elinympäristön rakentaja, julkinen hankkija, yritysten kumppani, kuntalaisen hyvinvoinnin ja tietoisuuden lisääjä...

- EU:n talouden muuttaminen kestäväksi tulevaisuuden takaamiseksi
- EU edelläkävijä
- Siirtymän rahoittaminen
- Ketään ei jätetä

Puhdasta kohtuuhintaista energiaa

Nollapäästötavoite

Pelloilta pöytään - elintarvikejärjestelmä

Rakentaminen ja kunnostaminen energia- ja resurssi-tehokkaasti

Kestäväan ja älykkääseen liikenteeseen siirtyminen

Teollisuuden kannustaminen kiertotalouteen

EU:lle kunnianhimoiset ilmastotavoitteet 2030 ja 2050

Ekosysteemien ja biodiversiteetin säilyttäminen ja ennallistaminen

	Kaavoitus	Luvitus	Inves-toinnit	Suun-nittelu	Seuranta ja valvonta	Julkiset hankinnat
Energiatehokkuusdirektiivi EED		X	X	X		X
Rakennusten energiatehokkuusdir. EPBD		X	X			
Direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä RED III	X	X				
Asetusehdotus luonnon ennallistamisesta	X	X	-			
Asetusehdotus teollisuuden ilmastoneutraaleista teknologioista	X	X	X			X
Asetusehdotus kriittisten raaka-aineiden saatavuuden edistämisestä	X	X	X			X
Yhdyskuntajätevesidirektiivi (UWWTD)		(X)	X	X	(X)	
Asetusehdotus vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastrukturalle	(X)	(X)		(X)		
TEN-T-asetus, sis Kaupunkisolmukohdat		X		X	X	
ITS-direktiivi (älykkäät liikennejärjestelmät jne)						
EU:n biodiversiteettistrategia				X		
Ilmanlaatudirektiivi (AAQD)					X	
Maaperän terveyslaki (annetaan Q2/23)	X	(X)			X	
KUNTA LIITTO						
Ennakkoarvioita EU:m vihreän siirtymän aloitteiden kuntavaikutuksista						

Kunnat: vapaaehtoisuuden pohjalta tulosta energiatehokkuudessa

Menestyksellinen KETS-jatko kuntasektorille välttämätön

- ”Eniten energiatehokkuutta eurolla”
  - kustannustehokkuus
  - teknologianeutraalius
  - markkinaehtoisuus
- Paikalliset olosuhteet ja vahvuudet huomioon
  - läheisyysperiaatteen kunnioitus
  - demografia, muuttoliike ym. merkittävät olosuhdetekijät

Hallituksen norminpurku: latauspiste-ehdotus mukana 2. norminpurkulistalla

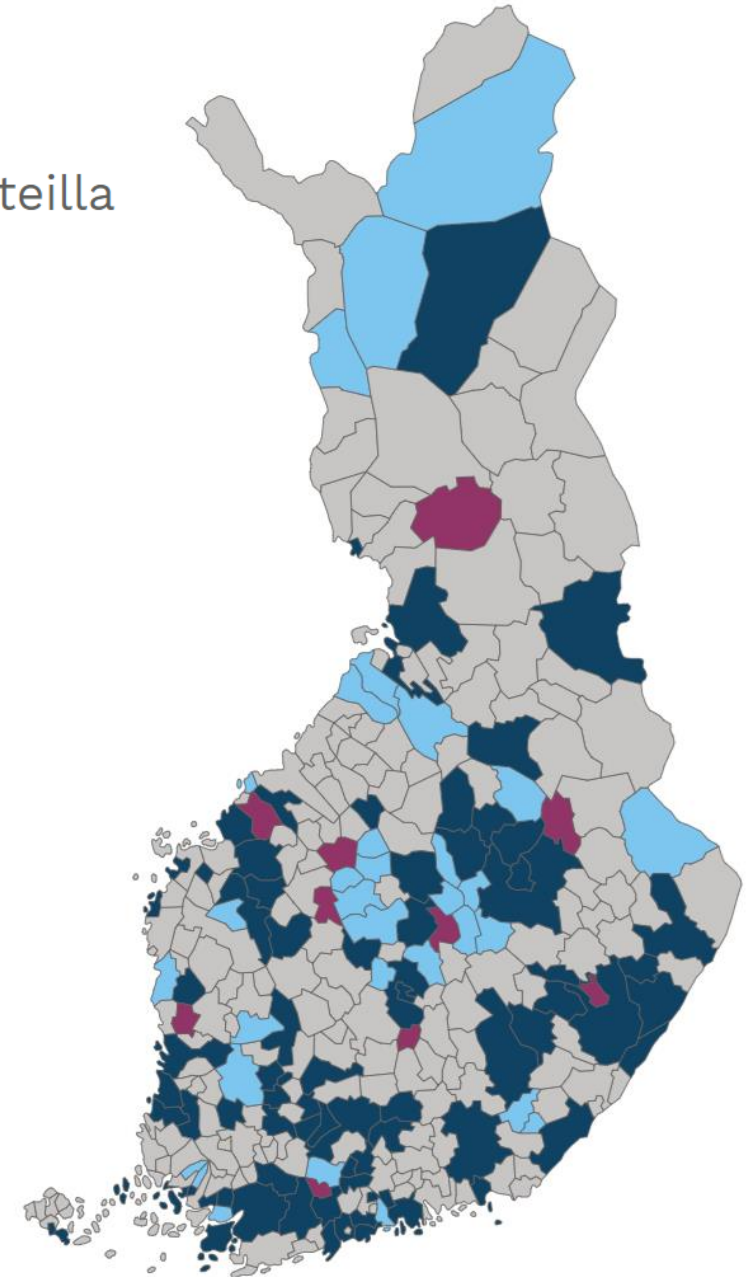
- **13. Vältettävä hukkainvestoinnit latauspisteiden asentamisvelvoitetta tarkistamalla**
  - *Perustelut: Latauspisteiden asennusta säätelevää lakia on muutettava rakennuskohtaisesta mallista omistajakohtaiseen malliin. Tällöin useamman rakennuksen omistaja voi itse arvioida strategisesti, minne latauspisteitä on järkevämpi asentaa enemmän ja minne vähemmän.*
  - *Latauspisteiden valmistusmäärä pysyy samana. Arvioitu säästö kunnille ja yrityksille nousee kymmeneen miljooniin euroihin*
- Ehdotuksen taustalla Kuntaliitto, Kaupan liitto, Rakli ja MaRa (kevät 2024)
- **Omistajakohtainen (eli ns. Saksan malli):** Olemassa olevien, yli 20 ap rakennusten omistaja voi toteuttaa latauspistevervoitteen **kahdella vaihtoehtoisella** tavalla:
  1. Yksi latauspiste per P-alue (esim. 10 rakennusta → 1 latauspiste per P-alue, yht. 10 kpl)
  2. Keskimäärin yksi latauspiste per P-alue (esim. 10 rakennusta → yht. 10 latauspistettä, 0-10 kpl per P-alue)

Kuntien ilmastotyö

Kuntaliiton ilmastaselvitys 2023-2024

Vastanneet
kunnat:
119 / 309

- On ilmastotavoite
- Ilmastotavoite valmisteilla
- Ei ilmastotavoitetta

Miltä näyttää kuntien ilmastotyö 2024?

90 %
suomalaisista
asuu kunnassa,
jolla on
ilmastotavoite

80 %:lla
on
ilmasto-
suunnitelma tai
se on
valmisteilla

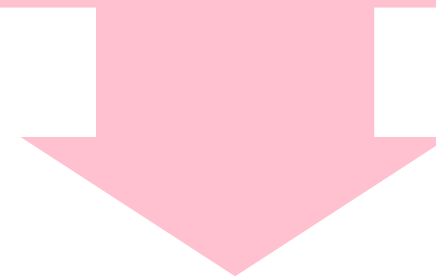
Motivoivat tekijät

- **Kustannussäästöt**
- **Kunnan imagon parantaminen**
- **Esimerkin näyttäminen**
- Rahallinen tuki

Haasteet

- **Kunnan taloustilanne**
- Kuntapäätäjien vähäinen kiinnostus ilmastotyöhön
- Ilmastokestävien ratkaisujen kalleus
- Konkreettisten ilmastokestävien ratkaisujen puute

KUNTA
LIITTO

HILLINTÄ vastaan SOPEUTUMINEN

62 % vs. 24 %

ENERGIA, KUNTIEN TAVOITTEET

59 %:lla

**Tavoitteita
energiatehokkuudelle
tai energiasäästölle**

32 %:lla
**tavoitteita
uusiutuvalle
energialle**

ENERGIA, TOIMENPITEET

84 %

**katuvalaistuksen
muuttaminen LED-
valaisimiin**

**- Aurinkopaneelit
- Kiinteistöjen
energiatehokkuus**

KETS kannustaa konkreettisiin toimenpiteisiin

**KUNTA
LIITTO**

SAVE THE DATE!

**Kuntien
ilmasto-
konferenssi**

21.-22.5.2025

Turku

Muuta ajankohhtaista

Energia-alan edunvalvontaa – esimerkki: - Alueiden komitean lausuntoluonnos

Euroopan tuulivoimaa koskeva toimintasuunnitelma – Kuntaliiton muutosehdotus:

- 22. korostaa satamien tärkeää roolia energiasiirtymässä ja energian toimitusvarmuuden turvaamisessa, sillä ne muodostavat merituulivoiman kannalta kriittisen infrastruktuurin ja toimivat huoltoasemina ja valmistuskeskuksina. Komitea kehottaa lisäämään investointeja satama- ja terminaali-infrastruktuuriin sekä merituulivoimakapasiteetin liittämiseen manneverkkoon. Komitea vaatii suojelemaan tätä energian toimitusvarmuuden kannalta tärkeää infrastruktuuria asianmukaisesti. **Komitea muistuttaa, että tuuli- ja aurinkovoiman tuotannon kasvaessa tarvitaan sähköjärjestelmän resilienssin parantamiseksi varalle puhdasta, säävarmaa ja joustavaa kotimaista sähköntuotantokapasiteettia, joka on edullista rakentaa ja ylläpitää ja joka pystyy tuottamaan sähköä tarvittaessa useiden viikkojen ajan.**

Kriittiset palvelut ja infrastruktuuri

– varautumishuomio myös energiainfraan

1. Fyysiset kohteet – ajanmukaiset suojaukset, kulunvalvonta, lukitukset, tallentava kameravalvonta ja vartiointi
2. Kyberturvallisuus – suojatut ydintoiminnot ja ajantasaiset poikkeamahallintakäytännöt
3. Tietoliikenneyhteydet – varmistetut yhteydet kriittisimmissä toiminnoissa
4. Energiansaanti – korvaavat energianlähteet kriittisimmissä toiminnoissa
5. Valppaus – tarkkaavainen ja tilannetietoinen henkilöstö, jolla puuttumiskynnys matala
6. Ilmoittaminen – **matala kynnys** kertoa havainnoista sisäisesti sekä tehdä ilmoitus viranomaisille
  - epämääräinen liikkuminen laitosalueella, yhteydenotot (puhelut, s-posti, ym.), drone, ilkivalta
7. Käytännöt ja harjoittelu – yrityksen jatkuvuudenhallinnan ja varautumisen käytännöt sekä niiden säännöllinen harjoittelu.

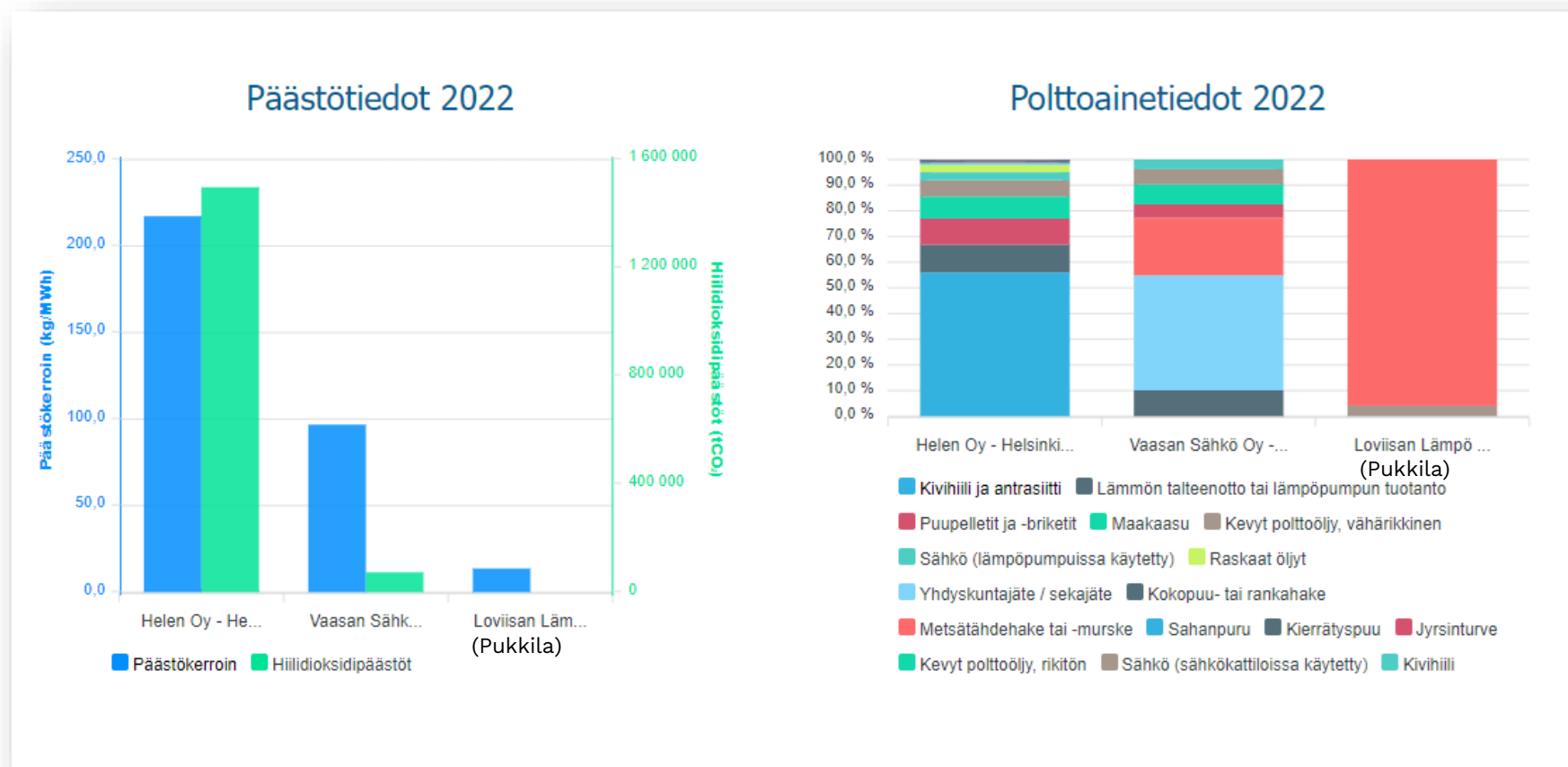
Varautumisuunnitelman laatiminen – myös pienissä kaukolämpöyhtiöissä!

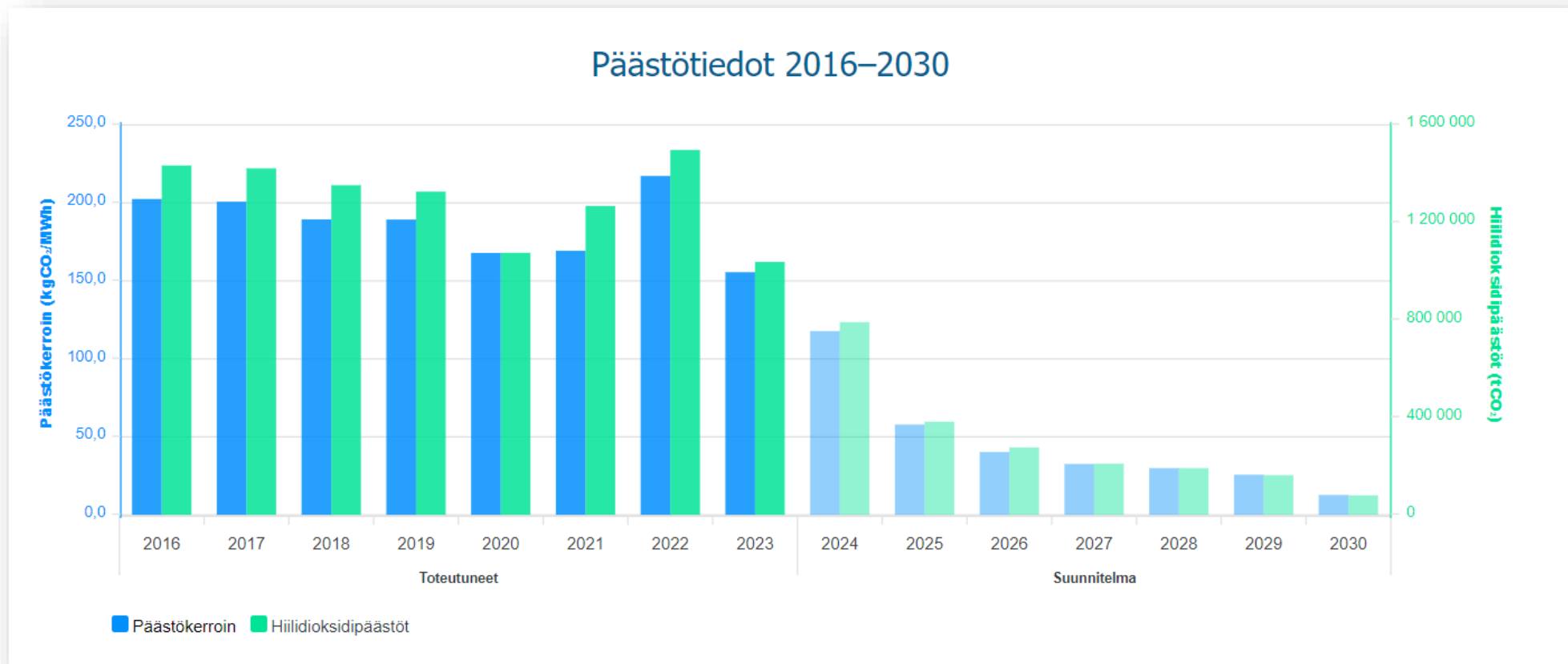
Muuta energia-alueelta

- Tietoa pienistä lämpölaitoksista vuodelta 2023 –raportti julkaistu
  - Toteutus yhteistyössä Bioenergia ry:n ja Kuntaliiton kanssa
  - Raportti ladattavissa Bioenergia ry:n verkkopalvelusta
- Kuntien energiaverkosto –listalle kannattaa liittyä
  - tiedonvaihtoa ja keskustelua ajankohtaisista energia-asioista, hyödyllisistä tapahtumista ja tilaisuuksista
  - Liittyminen: www.kuntaliitto.fi/yhdyskunta-tekniikka-ja-ymparisto-sahkopostilistat
- Kaukolämpöyhtiöiden kannattaa liittyä HVK:n Lämpöpooliin
  - Hyötyä myös pienille kaukolämpöyhtiöille (varautumissuunnitelman mallipohja)
- Kaukolämmön päästölaskuri – todellinen ja vertailukelpoinen päästötieto
  - Soveltuu myös pienille lämpöyhtiöille (suurten kauppaketjujen hiilineutraaliustavoitteet koskevat myös pienten paikkakuntien kauppoja → tietojen oikeellisuus tärkeää)
  - Lisätietoa: Paikallisvoima ry (www.klpaastolaskuri.fi)

Kaukolämmön päästölaskuri – esimerkki vertailusta (v. 2022 tiedot)

Kaukolämmön päästölaskuri – esimerkki lämpöyhtiön päästökehityksestä (Helen Oy)

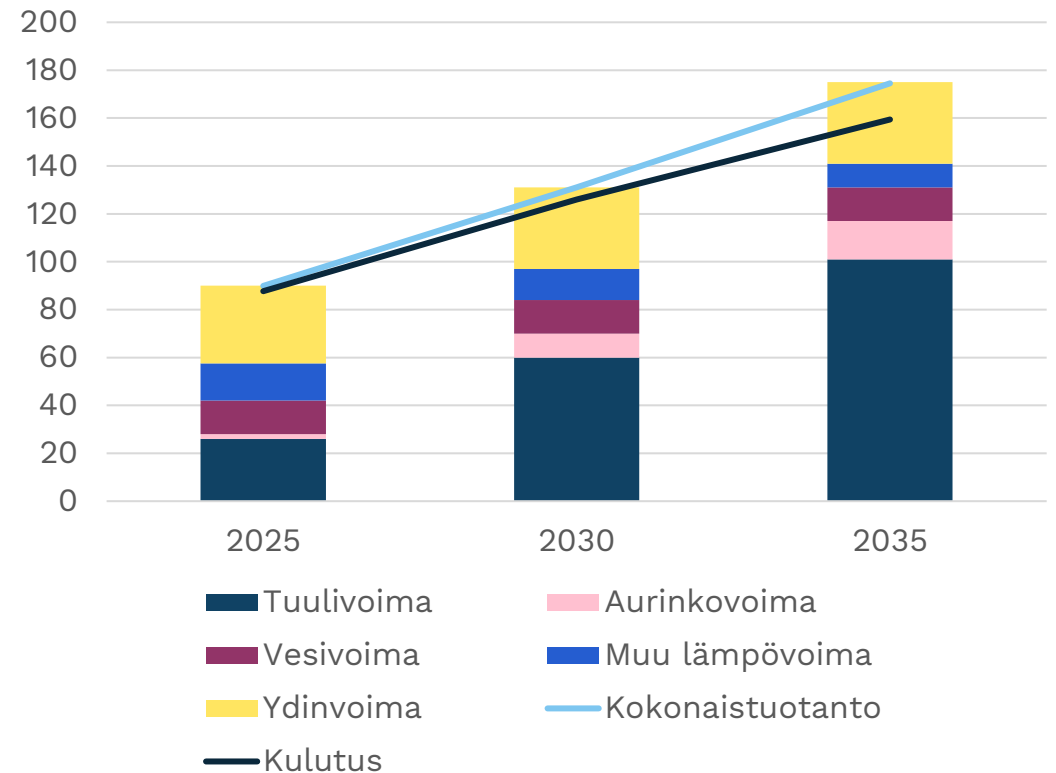
Yhteenveto

Energiasiirtymä etenee

Kuntiin ulottuvia vaikutuksia

- Sähkön kova hintaheilunta jatkuu
  - sähköpulakin mahdollinen, jos vikaantumisia sattuu (tyyni pakkasjakso)
- Kaukolämpö ja –jäähdytys siirtyvät pois fossiilisesta energiasta
  - painopiste siirtyy huoltovarmuudesta toimitusvarmuuden suuntaan
- Toimitus- ja huoltovarmuus korostuvat
  - Varautuminen

Sähkön tuotanto ja -kulutus

Lähde: Fingrid

Yhteenveto

- Energia-alan tilanne rauhoittunut, mutta hintavaihtelut jatkuvat ja varautumiseen syytä kiinnittää riittävästi huomiota
- EU:n 55-valmiuspaketti ja REPowerEU tuovat lisää velvoitteita
  - Mihin suuntaan EU:n Green Deal kehittyy lähivuosina?
- Energiatehokkuustyön merkitys kasvaa (kustannustehokkuus)
  - Kunta-alan energiaterhokkuussopimuksen jatkoneuvottelut meneillään
- Energiasiirtymän julkinen tuki pienentynyt, siirtomäärärahoja jäljellä
  - Esim. Kuntien öljylämmityksestä luopumisen avustusrahaa jäljellä n. 4 M€ (hankkeiden valmistuttava viimeistään 2025)
- Muuta ajankohtaista
  - Huomiota varautumiseen myös energiainfrassa (kaukolämpö: varautumissuunnitelma)
  - Kaukolämmön päästölaskurilla lämmityksen päästötiedot kohdalleen

Kiitos!

Vesa Peltola

[vesa.peltola\(at\)kuntaliitto.fi](mailto:vesa.peltola(at)kuntaliitto.fi)

p. +358 9 771 2054

www.kuntaliitto.fi

